

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра політичних наук

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОРІВНЯЛЬНА ПОЛІТОЛОГІЯ

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма «Політологія»

Спеціальність С2 Політологія

Галузь знань: С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

Затверджено на засіданні
кафедри політичних наук
Протокол № 02 від 26 серпня 2025 р.

Завідувач кафедри _____ Монолатій І. С.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Порівняльна політологія
Викладач (-і)	Москалюк Михайло Федорович
Контактний телефон викладача	067 907 94 56
Е-mail викладача	mykhailo.moskaliuk@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЄКТС, 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.cnu.edu.ua/
Консультації	4 год. на тиждень згідно розкладу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Навчальна дисципліна “Порівняльна політологія” покликана ознайомити студентів із місцем порівняльного аналізу в системі політичної науки та методикою застосування компаративних методів у професійній діяльності фахівця-політолога. Пропонований навчальний курс розкриває зміст теоретико-методологічних засад порівняльної політології, дозволяє здійснювати компаративний аналіз політичних систем, політичних процесів та інститутів.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<i>Метою викладання</i> навчальної дисципліни “Порівняльна політологія” є ознайомлення студентів із специфікою компаративістики як важливої передумови професійного становлення політолога, надання їм необхідних знань для здійснення фахового порівняльного аналізу на основі сучасних підходів, що охоплюють індекси, вимірювальні показники та інші механізми компаративістики. <i>Завдання:</i> оволодіння студентами понятійно-категоріальним апаратом та науковим інструментарієм порівняльної політології, з’ясування особливостей її становлення як науки, розкриття основних методик вивчення та типології політичних інститутів і процесів, представлення послідовних ходів порівняльного аналізу, визначення ролі та місця політологічного знання у формуванні сучасних гуманітарних уявлень про світ і людину.	
4. Компетентності	
<u>Інтегральна компетентність.</u> Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки. <u>Загальні компетентності.</u> ЗК-1. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності. <u>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</u> СК-3. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах. СК-4. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності. СК-5. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування. СК-6. Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні	

5. Результати навчання			
РН 01. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.			
РН 07. Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення.			
РН 08. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.			
РН 15. Конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.			
РН 16. Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобам масової інформації, експертам з інших галузей знань.			
6. Організація навчання			
Обсяг навчальної дисципліни			
Вид заняття		Загальна кількість годин	
лекції		32	
семінарські заняття / практичні / лабораторні		32	
самостійна робота		116	
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
7	С 2 Політологія	IV	Нормативний
Тематика навчальної дисципліни			
Тема		кількість год.	
		лекції	заняття сам. роб.
Тема 1. Вступ до курсу. Місце порівняльного аналізу в системі політичної науки		2	10
Тема 2. Теоретико-методологічні засади компаративістики		2	2 10
Тема 3. Політичні системи та їх середовище в порівняльному аналізі		4	4 10
Тема 4. Основні засади соціополітичних поділів як підстави порівняльного аналізу		4	4 10
Тема 5. Порівняльний аналіз позиції та компетенції глав держав у країнах Європи та США		2	2 10
Тема 6. Порівняльна характеристика парламентів країн Європи та США		2	2 10
Тема 7. Порівняльна характеристика урядів		4	4 10

Тема 8. Політичні режими та їх різновиди	4	4	10
Тема 9. Порівняльний аналіз партійних систем	2	4	10
Тема 10. Порівняльний аналіз виборчих систем	2	2	10
Тема 11. Моделі взаємовідносин між державою та групами інтересів	2	-	8
Тема 12. Форми участі громадян в політичному житті європейських держав та США	2	4	8
ЗАГ.:	32	32	116

7. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	100-бальна. Контроль знань і умінь студентів здійснюється шляхом обговорення й оцінювання виступів і рефератів на семінарських заняттях, проведення письмових контрольних робіт, співбесід і перевірки конспектів у ході відпрацювання студентами пропущених занять і отриманих негативних оцінок. Структура розподілу балів в межах аудиторно-самостійної роботи студентів: 1) усні відповіді на семінарських заняттях – 30 балів; 2) індивідуальна робота: підготовка та захист реферату з обраної теми– 10 балів; 3) контроль самостійної роботи студентів– 10 балів Загальна кількість – 50 балів. Підсумковий контроль – іспит (екзамен): Письмовий іспит (в екзаменаційному білеті по 5 питань, з яких перші два (теоретичні) оцінюються максимально 15 балами, третє (практичне) питання – 10 балів, четверте (тестове) – 5 балів, п'яте (розуміння політологічних термінів та понять) – 5 балів. Загальна кількість – 50 балів. Сумарна кількість – 100 балів.			
	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою. Для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	Оцінка за національною шкалою.
	90 – 100	A	відмінно	зараховано
	80 – 89	B	добре	зараховано
	70 – 79	C	добре	зараховано
	60 – 69	D	задовільно	зараховано
	50 – 59	E	задовільно	зараховано
	26 – 49	FX	незадовільно з	не зараховано з

		можливістю повторного складання	можливістю повторного складання
	0-25	Е	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
Вимоги до письмових робіт	Письмова контрольна робота є обов'язковою до виконання. Отримані студентом бали (максимум 10 балів) впливають на виставлення підсумкової оцінки. Письмова контрольна робота виконується виконується на останньому семінарському занятті. У випадку, якщо студент з якихось причин не написав контрольної роботи, він вважається таким, що не виконав повний обсяг навчального навантаження передбаченого навчальним планом з даної дисципліни. Реферативна робота виконується у друкованому форматі на аркушах А – 4. Обсяг - 12-15 сторінок, шрифт-14, інтервал-1,5, поля: зліва, зверху знизу – 20 мм, справа – 15 мм. Список літератури подавати наприкінці тексту за алфавітом. Посилання на використані джерела - в тексті в квадратних дужках, де перша цифра - позиція у списку літератури, а друга – номер сторінки, наприклад, [8, с. 12]. Структура написання реферату: вступна частина; аналіз використаної літератури по темі (2-3 абзаци); характеристика обраної теми та перспективність її дослідження; визначення основних параметрів викладу матеріалу; наведення ілюстрованого матеріалу, що підтверджує аргументаційну базу; висновки; список використаної літератури. У випадку глибокого розкриття проблеми з відображенням авторської позиції реферат оцінюється 9 - 10 балами; обґрунтоване розкриття теми 7 – 8 балів; неповне розкриття теми 5 - 6 балів; високий рівень компілятивності 3– 4 бали; розкриття лише одного аспекту дослідженого предмету 1– 2 бали. Враховується також: -складність обраної теми; -зміст, теоретичне узагальнення, обґрунтованість висновків; -кількість використаних джерел і літератури; -рівень знань з досліджуваної теми.		

Семінарські заняття	<u>Тема 1. Становлення та теоретико-методологічні основи порівняльної політології</u> <u>Тема 2. Форми державного устрою країн Європи та США</u> <u>Тема 3. Система органів місцевого самоврядування країн Європи та США</u> <u>Тема 4. Класова (економічна) та етномовна основа соціополітичного поділу країн Європи та США</u> <u>Тема 5. Релігійна та територіальна основа соціополітичного поділу країн Європи та США</u> <u>Тема 6. Інститут глави держави у країнах Європи та США</u> <u>Тема 7. Порівняльна характеристика парламентів країн Європи та США</u> <u>Тема 8. Порівняльна характеристика урядів країн Європи та США</u> <u>Тема 9. Політичні режими та їх різновиди</u> <u>Тема 10. Порівняльний аналіз двопартійних систем країн Європи та США</u> <u>Тема 11. Багатопартійні системи країн Європи у порівняльному вимірі</u> <u>Тема 12. Виборчі системи країн Європи та США</u> <u>Тема 13. Форми участі громадян в політичному житті: порівняльний аналіз</u> <u>Тема 14. Контрольна робота</u> Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, доповнення, участь у дискусії. При цьому враховуватимуться лише логічно обґрунтовані виступи, альтернативні тези, змістовні доповнення, що дійсно сприятимуть розгляду проблемних питань. Студент (-ка) повинен (-а) мати не менше трьох оцінок за семінарські заняття, що у підсумку визначають середній арифметичний бал і виставляються в журналі окремою графою (максимальна кількість балів за роботу на семінарських заняттях -30).
Умови допуску до підсумкового контролю	Якісне виконання: 1) тематики семінарських занять. Для цього необхідно якісно готувати конспекти семінарських занять. 2) індивідуальне завдання Виконання реферативного завдання передбачає якісну пошукову працю, творчий підхід до оформлення студентом (-кою) індивідуальної роботи. 3) виконання контрольної роботи.
	Студент (-ка) допускається до підсумкового контролю (іспиту – екзамен) за умови відпрацювання усіх «заборгованостей» та набору 26 і більше балів. Максимум – 50 балів.
Підсумковий контроль	Екзамен (письмово-усна форма). 30 білетів по п'ять питань у кожному. Структура питань у білеті: -1 і 2 завдання – теоретичне' (максимум 15 балів); -3 завдання – практичне (максимум 10 балів); -4 завдання – тестове (максимум (5 балів); -5 завдання – дати визначення основних політологічних термінів і понять, наприклад- “політика”, “влада”, “державна”, “партія” тощо” (максимум 5 балів).
7. Політика навчальної дисципліни	

- *Політика щодо дедлайнів та перескладання.* Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- *Політика щодо академічної доброчесності.* Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв, планшету чи іншого мобільного пристрою під час опитування, виконання письмового завдання чи тестування є недопустимими та призводять до не зарахування результатів чи не складання тестування відповідно до Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. У випадку виявів недобропорядної поведінки, академічної недоброчесності(списування), викладач пропонує студентові (-ці) повторно виконати необхідний вид роботи. З поважних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись дистанційно за умови погодження із керівником курсу.
- *Політика щодо відвідування.* Студент, який навчається за індивідуальним графіком виконує початковий план у строгій відповідності із затвердженими вимогами та термінами. Політика навчального курсу передбачає перездачу усіх невиконаних завдань у випадку пропущених занять без поважних причин. За умови відсутності студента (-ки) на заняттях або ж невчасного виконання завдань студенту пропонується у визначений викладачем день і час відпрацювати пропущені заняття.
- *Неформальна освіта:* порядок перезарахування результатів неформальної освіти в межах курсу (наприклад, результати проходження курсів з лінгвістики на платформах Coursera, Udemu, наявність сертифікатів, котрі підтверджують проходження відповідних професійних курсів / тренінгів, тощо) регламентується Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника.
- *Повторне вивчення дисципліни:* студент, який не набрав 50 балів за відомістю №3, направляється на проходження курсу вдруге відповідно до Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS або відраховується з навчального закладу.

Наприкінці курсу студенти мають можливість надати відгуки та пропозиції щодо якості викладання дисципліни на сайті <https://d-learn.pnu.edu.ua>

8. Рекомендована література

Батенко Т. Королі СНД: портрети 20 президентів (тенденції та закономірності розвитку в пострадянському просторі). Львів, 2002.

Белов Д. М. Порівняльно-правовий аналіз інституту президенства України та Франції. К., 2005.

Білоус А. Політико-правові системи: світі і Україна: Навч. посібник. К., 2000.

Бурдяк В. І., Ротар Н. Ю. Політична культура країн Європи в контексті інтеграційних процесів. Чернівці, 2004.

Боднараш Г. В., Ротар Ю. Ю. Основні етапи розвитку партійних систем України, Румунії та Республіки Молдова: компаративний аналіз. *Гілея*. Збірник наукових праць. 2013. №5.

Ващенко К., Кордюк О., Павленко Р. Особливості виконавчої влади в пострадянській Україні. К., 2000.

Войналович В. А. Партійно-державна політика щодо релігій та релігійних інституцій в Україні 1940-1960-х років: політологічний дискурс. К., 2005.

Дахно І. І., Тимофієв С. М. Країни світу: Енциклопедичний довідник. К., 2007.

Дністрянський М. С. Україна в політико-географічному вимірі. Львів, 2000.

Довгань В. М. Європейський парламент. Правовий статус і компетенція в системі органів Європейського Союзу. К., 2004

Зеленько Т. "Навздогінна модернізація": досвід Польщі та України. Монографія. К., 2003.

Зелінська М. Інститут президенства в Україні в контексті конституційної реформи. *Політичний менеджмент*. 2006. №3.

Ітвел Дж., Елмен М. Трансформація та інтеграція. Формування майбутнього Центральної та Східної Європи. К., 2000.

Кармазіна М. Деякі особливості президенства на пострадянському просторі (1991-2004). *Політичний менеджмент*. 2005. №3

Кармазіна М. Президенство: український варіант. К., 2002.

Котигоренко В. О. Етнічні протиріччя і конфлікти в сучасній Україні: політологічний концепт. К., 2004.

Кислий П., Чарлос В.. Становлення парламентаризму в Україні на тлі світового досвіду. К., 2002.

Лісничий В. В. Політичні та адміністративні системи зарубіжних країн: Навчальний посібник. 2-ге видання, виправлене. К., 2004.

Мартиненко Н. Бікамералізм як аспект демократичного представництва. *Політичний календар*. 2005. №2.

Москалюк М. Інститут президенства в Україні та Чеській Республіці: порівняльний аналіз. *"Політичне життя"*. 2017. №4

Москалюк М. Моделі президентського правління. *Вісник Прикарпатського університету. Політологія*. Івано-Франківськ, 2018. № 12. Т. 1

Москалюк М. Порівняльна політологія: навчально-методичний посібник для студентів. 2-ге вид. допов. і переробл. Івано-Франківськ, 2024.

Москалюк М. Президентство в країнах Балтії: порівняльний аналіз інституалізації та статусно-функціональних особливостей. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2023. № 40.

Павленко Р. Парламентська відповідальність уряду: світовий та зарубіжний досвід. К., 2002.

Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: інституційний вимір. Львів, 2004.

Ротар Н. Форми участі населення у політичних процесах. Навчальний посібник. Чернівці, 2004.

Рудич Ф. Порівняльна політологія. Навч. посібник. К., 2006.

Рябов С. Г. Бікамералізм без федералізму. *Людина і політика*. 2001. №1.

- Сарторі Дж. Порівняльна конституційна інженерія: Дослідження структур, мотивів і результатів. Пер. з 2-го англ. вид. К., 2001.
- Ткач О. І. Еволюція порівняльної політології: історичні періоди. *Вісник Київського національного університету: філософія і політологія*. 2003. №49.
- Уоттс Рональд Л. Федеративні системи / Перекл. з англ. Р. Ткачук; Гол. ред. і автор передм. Дж. Перлін; Наук. Ред. О. Старух. Харків, 2002.
- Шведа Ю. Р. Теорія політичних партій і партійних систем: Навч. посібник. Львів, 2004.
- Шляхтун П. П. Парламентаризм: Словник-довідник. К., 2003
- Якушик В. Різновиди політичних режимів. *Віче*. 2005. №9.
- Blondel J. and Cotta M. The Nature of Party Government. A Comparative European Perspective. London: Palgrave, 2000.
- Dalton R.J. Democratic Challenges. Democratic Choices. The erosion of Political Support in Advanced Industrial Democracies. Oxford: Oxford University Press, 2004.

Викладач: Москалюк М. Ф., доцент кафедри політичних наук